

พลังชีวิตภาษาปกากะญอในชุมชนบ้านกลาง ตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมาะ
จังหวัดลำปาง

Skaw Karen Language Vitality in Ban Klang Community, Ban Dong
Sub-district, Mae Moh District, Lampang Province

Received: February 17, 2021; Revised: March 11, 2021; Accepted: March 16, 2021

นัฐกานต์ ปุดสวย¹ ขนิษฐา ใจมโน²

Nattakarn Pudsuy¹, Kanita Chaimano²

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง พลังชีวิตภาษาปกากะญอในชุมชนบ้านกลาง ตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาเกี่ยวกับการใช้ภาษาและทัศนคติของผู้พูดภาษาปกากะญอในชุมชนบ้านกลาง ตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง 2) ศึกษาการดำรงอยู่ของภาษาปกากะญอที่ปรากฏในชุมชนบ้านกลาง ตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง และ 3) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการดำรงอยู่ของภาษาปกากะญอในชุมชนบ้านกลาง ตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยวิธีการสอบถามและสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้สูงอายุหรือผู้อาวุโส (55-65 ปี) จำนวน 30 คน 2) กลุ่มผู้ใหญ่หรือวัยทำงาน (35-45 ปี) 3) จำนวน 30 คน กลุ่มเด็กและเยาวชน (15-25 ปี) จำนวน 30 คน และ 4) กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 5 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการอธิบายและการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บอกภาษาในทุกช่วงอายุยังคงใช้ภาษาปกากะญอในชีวิตประจำวันมากที่สุด และเลือกใช้ภาษาปกากะญอในบทบาททั้งแวดวงการใช้ภาษาในชุมชนและแวดวงการใช้ภาษานอก

¹ นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, E-mail: pudsuy5555@gmail.com โทรศัพท์ 097-9953716

¹ student Bachelor Degrees. Bachelor of Arts. Faculty of Humanities and Social Sciences. Lampang Rajabhat University, E-mail: pudsuy5555@gmail.com โทรศัพท์ 097-9953716

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, E-mail : kanita.chaimano@gmail.com โทรศัพท์ 086-5579714

² Assistant Professor, Ph.D. Vocabulary List Thai Language. Faculty of Humanities and Social Sciences. Lampang Rajabhat University, E-mail: kanita.chaimano@gmail.com โทรศัพท์ 086-5579714

ชุมชน มีการใช้ภาษาปกากะญอในการสนทนาภายในกลุ่ม และใช้ภาษาไทยมาตรฐานหรือภาษาไทยถิ่นเหนือเมื่อต้องสนทนาภายนอกกลุ่มกับผู้ที่ไม่ได้ใช้ภาษาแม่เดียวกัน

การดำรงอยู่ของภาษาปกากะญอในชุมชนบ้านกลาง ปรากฏใน 4 ด้าน คือ บทเพลง ศาสนา การศึกษา และ วัฒนธรรมพื้นบ้าน การดำรงอยู่ของภาษาที่ปรากฏมีความสัมพันธ์กับความเชื่อ วิถีชีวิต และการใช้ชีวิตประจำวันของคนในชุมชน โดยมีภาษาเป็นตัวเชื่อมค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณี และเชื่อมความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ชาวปกากะญอในชุมชนบ้านกลางจึงมีความผูกพัน ภูมิใจและหวงแหนภาษาของตนเอง และยังคงอนุรักษ์ภาษาถิ่นของตนให้อำรงอยู่ในสังคมต่อไป

คำสำคัญ: พลังชีวิตภาษา, ปกากะญอ, การดำรงอยู่, การใช้ภาษา

Abstract

The study entitled Skaw Karen Language Vitality in Ban Klang community, Ban Dong sub-district, Mae Moh district, Lampang is 1) to study about language usage and attitude for Skaw Karen native informants in in Ban Klang community, Ban Dong sub-district, Mae Moh district, Lampang as well as 2) to study The existence of Skaw Karen language that is appeared in Ban Klang community, Ban Dong sub-district, Mae Moh district, Lampang. Additionally, it also aims to 3) study the factors impact on the validation of Skaw Karen language that is appeared in Ban Klang community, Ban Dong sub-district, Mae Moh district, Lampang.

This research is in a quantitative and qualitative research which is performed by surveying and interviewing. The data are provided by 1) the group of 30 elderly people (55 – 65 years old), 2) the group of 30 adults or working-age people (35 – 45 years old), 3) the group of 30 adolescents (15 – 25 years old) and 4) the group of 5 community philosophers which are specifically collected. The equipment in this research is survey questionnaire and deeply-interviewed questionnaire. The information will be analyzed by explanation and descriptive analysis.

The research is found that native speakers in all ranks of ages still use Skaw Karen language the most in daily life, as well as using it in the role inside and outside the community. Moreover, there are Skaw Karen language usages in the group conversation. The reason for using their own language is to represent the identity of ethnic, and they use standard Thai language or Northern-Thai language when they speak with the outsider of the group who use another native language.

The existence of Skaw Karen language in Ban Klang community is appeared in 4 sides which are lyrics, religion, education and culture. the existence of the language is related with belief, way of life, and lifestyles of people in the community by connecting value, culture, tradition and relationship of people in the community. As a consequence, Skaw Karen people in Ban Klang community then bound together and pleasure about their own language as well as willing to preserve their own language to be valid in the social forever.

Keywords: Language Vitality, Skaw Karen, existence, Language usage

บทนำ

ในปัจจุบันภาษาในสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลง เช่นเดียวกับสังคมและวัฒนธรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา อันเนื่องมาจากความต้องการของมนุษย์ไม่มีที่สิ้นสุด ภาษาและสังคมเป็นของคู่กัน ต้องไปด้วยกันเสมอถ้าสังคมเปลี่ยนภาษาก็เปลี่ยน มีผลเกี่ยวเนื่องกันเนื่องจากปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

ชุมชนบ้านกลาง มีเอกลักษณ์การดำรงความเป็นเผ่าพันธุ์ได้เนื่องจากการปฏิบัติตามประเพณี วัฒนธรรมของตนเอง มาอย่างยาวนานมีภูมิปัญญาในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศจากวิถีชีวิตที่มีความเรียบง่าย การปฏิบัติตามจารีต ประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีมาอย่างสืบเนื่องจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งจากกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การพัฒนาของภาครัฐเข้ามาสู่ชุมชนในปัจจุบัน ทำให้เกิดผลกระทบวิถีชีวิตของชาวปกากะญอที่จะต้องปรับตัวตามกระแสการพัฒนาที่ล้นหลามเข้ามาในชุมชน ชาวปกากะญอที่เคยมีเอกลักษณ์วิถีการดำรงชีพที่โดดเด่นในเรื่องภาษา ประเพณี วัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุดมการณ์ ความเชื่อและวิถีคิดตามประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของคนกะเหรี่ยงมาโดยตลอด จึงทำให้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก

ด้วยเหตุดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการคงอยู่ของภาษาปกากะญอ ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมตลอดจนกระบวนการจัดการภายในของชุมชนบ้านกลาง ตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมะ จังหวัดลำปาง ว่ามีลักษณะอย่างไรจึงสามารถดำรงภาษาและความเป็นชุมชนปกากะญอได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกภายนอกได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการใช้ภาษาของผู้พูดภาษาปกากะญอในชุมชนบ้านกลาง ตำบลบ้านดง อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง
2. เพื่อศึกษาการดำรงอยู่ของภาษาปกากะญอที่ปรากฏในชุมชนบ้านกลาง ตำบลบ้านดง อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ประกอบการเก็บการค้นคว้าจากเอกสารงานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยนำข้อมูลที่ได้นำมาเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลโดยกำหนดระเบียบการวิจัยดังนี้

1. การคัดเลือกชุมชนที่เหมาะสมแก่การวิจัย

1.1 ผู้วิจัยต้องการชุมชนที่มีการพูดภาษาปกากะญอ ประชากรต้องมีความสามารถในการพูดและ การใช้ภาษาแม่ของตนเองอยู่เป็นจำนวนมาก และมีการผสมกลมกลืนกันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นผู้วิจัยพบว่าชุมชนบ้านกลางมีลักษณะความเป็นชุมชนที่มีเอกลักษณ์ด้านกลุ่มชาติพันธุ์ที่เด่นชัด เป็นชุมชนที่เป็นชาวปกากะญออาศัยอยู่ ประชากรใช้ภาษาปกากะญอในการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน และมีทักษะฟัง พูด อ่านและเขียนภาษาปกากะญอ

1.2 ผู้วิจัยต้องการชุมชนขนาดเล็ก มีพื้นที่น้อยจำนวนครัวเรือนและประชากรไม่มากเกินไป อีกทั้งมีการตั้งครัวเรือนอยู่เป็นหลักแหล่งไม่กระจัดกระจาย สามารถติดต่อสื่อสารกันได้สะดวก

2. การศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนบ้านกลาง

2.1 รวบรวมข้อมูลเอกสาร ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์จากบุคคลต่างๆ ดังนี้

2.1.1 ข้อมูลประชากร ทั้งในด้านจำนวนประชากรรายชื่อ เพศ อายุ การศึกษา และอาชีพรวมถึงข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับชุมชนบ้านกลาง จากที่ทำการผู้ใหญ่บ้านบ้านกลาง

2.1.2 ข้อมูลลักษณะทั่วไปของชุมชนบ้านกลาง ในด้านของประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน ลักษณะทางกายภาพของหมู่บ้าน เศรษฐกิจและการทำมาหากิน ลักษณะทางสังคม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี จากนักปราชญ์ชาวบ้าน และผู้นำในชุมชน จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดมาจัดกลุ่มข้อมูลที่ต้องการ

3. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ในการวิจัยมีดังนี้

3.1 กลุ่มผู้สูงอายุหรือผู้อาวุโส (55-65 ปี) คือ กลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอที่ใช้ภาษาถิ่นมาอย่างยาวนานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและได้มีการถ่ายทอดสู่ลูกหลานที่อาศัยอยู่ในเขตบ้านกลาง

ตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปางโดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 30 คน

3.2 กลุ่มผู้ใหญ่หรือวัยทำงาน (35-45 ปี) คือ กลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอะญอที่ใช้ภาษาถิ่นทั้งในอดีตและในปัจจุบัน ที่อาศัยอยู่ในเขตบ้านกลาง ตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) รวม 30 คน

3.3 กลุ่มเด็กและเยาวชน (15-25 ปี) คือ ผู้ที่สืบเชื้อสายหรือได้รับการถ่ายทอดในกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอะญอที่อาศัยอยู่ในเขตบ้านกลาง ตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) รวม 30 คน

3.4 กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน คือ บุคคลในกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอะญอ ที่ถูกยกย่องว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ประจำชุมชนอาศัยอยู่ในเขตบ้านกลาง ตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 คน

4. การกำหนดประชากร

4.1 ผู้วิจัยได้กำหนดให้คุณสมบัติ ๓ ประการ เป็นตัวแปรสำคัญในการเลือกภาษาของประชากรในชุมชนบ้านกลาง คือ กลุ่มชาติพันธุ์ เพศ อายุ และได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกประชากรไว้ ดังนี้

4.1.1. กลุ่มชาติพันธุ์ เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ในชุมชนบ้านกลางเป็นชาวปกาเกอะญอ เกือบทั้งหมด

4.1.2. เพศ ในการวิจัยผู้วิจัยได้ตั้งสมมุติฐานไว้ว่า เพศ เป็นตัวแปรหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเลือกภาษา ดังนั้นจึงได้แบ่งประชากรออกเป็น เพศชายและเพศหญิง

4.1.3. อายุ ผู้วิจัยได้กำหนดแบ่งประชากรออกเป็น 3 กลุ่มอายุ เพื่อให้เป็นตัวแทนของกลุ่มประชากร วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ และวัยชรา แต่ละกลุ่มมีช่วงอายุในกลุ่ม 11 ปี และมีช่วงห่างของอายุระหว่างกลุ่ม 10 ปี ดังนั้นจึงมีช่วงอายุที่ศึกษาทั้งหมด 3 ช่วง ดังต่อไปนี้

วัยรุ่น	ช่วงอายุ 15-25 ปี	จำนวน 30 คน
วัยกลางคน	ช่วงอายุ 35-45 ปี	จำนวน 30 คน
วัยชรา	ช่วงอายุ 55-65 ปี	จำนวน 30 คน

ผู้วิจัยกำหนดให้จัดช่วงห่างของอายุในกลุ่ม 11 ปี เนื่องจากผู้วิจัยต้องการประชากร เริ่มตั้งแต่อายุ 15-25 ปี เป็นตัวแทนของประชากรวัยรุ่น เหตุที่เริ่มจากอายุ 15 ปี เพราะเป็นช่วงอายุที่มีวุฒิภาวะมีความสามารถในการสนทนา สามารถสนทนากันรู้เรื่อง และสามารถในการให้สัมภาษณ์ได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เว้นระยะห่างระหว่างกลุ่มไว้ช่วงละ 10 ปี เพื่อให้เห็นความแตกต่างของช่วงวัยในแต่ละวัยได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

4.2 ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ประชากรทั้ง 67 หลังคาเรือน แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้มาจัดเรียงลำดับตามบ้านเลขที่คือ 1-67 จากนั้นใช้การสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบอย่างง่าย (simple random Sampling)

โดยตรวจสอบข้อมูลประชากรทุกคนในรายการที่จัดเรียงลำดับตามบ้านเลขที่ไว้ จากนั้นจะใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) โดยจะคัดเลือกสัมภาษณ์เฉพาะสมาชิกในครอบครัวที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อ 4.1 และจะต้องมีอวัยวะในการออกเสียงครบถ้วนชัดเจน รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 90 คน

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.1 การบันทึก (Field Note) ผู้วิจัยทำการจดบันทึกภาคสนามซึ่งเป็นการจดบันทึก เพื่อช่วยป้องกัน มิให้ลืมเรื่องราวต่างๆ และยังเป็นหลักฐานช่วยเตือนเรื่องราวต่างๆ ทำให้การเก็บข้อมูลเป็นไปอย่างต่อเนื่องตลอดจนเป็นหลักฐานช่วยในการวิเคราะห์ภายหลัง วิธีการจดบันทึกผู้วิจัยใช้วิธีการบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ ซึ่งทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5.2 เครื่องบันทึกเสียง (Voice recorder) ผู้วิจัยทำการบันทึกเสียงภาคสนามควบคู่ไปกับการจดบันทึกภาคสนาม เพื่อช่วยให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ละเอียด ครบถ้วน และสมบูรณ์ ซึ่งจะเป็นหลักฐานสำคัญในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพต่อไป

5.3 แบบสัมภาษณ์ (Interview) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถามการใช้ภาษาและทัศนคติต่อภาษาของผู้พูดภาษา ปกาเกอญอ ในชุมชนบ้านกลาง ตำบลบ้านดง อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง

6. การรวบรวมข้อมูล

6.1 การศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร

6.2 การศึกษาภาคสนาม (Field Studies) เป็นการเก็บข้อมูลจากบุคคลหรือกลุ่มตัวอย่างโดยการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือหลักในการวิจัย โดยผู้วิจัยได้กำหนดคำถามตามกรอบแนวคิดทฤษฎีและการสำรวจเอกสารข้อมูลเบื้องต้น รวมทั้งวัตถุประสงค์และประเด็นปัญหาของการวิจัยในครั้งนี้มาเป็นแกนหลักในการตั้งคำถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับการศึกษาโดยเป็นการสัมภาษณ์ทั้งแบบมีโครงสร้างและแบบไม่มีโครงสร้าง

6.2.1 การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลตามวิธีการและขั้นตอนต่อไปนี้

6.2.1.1 สัมภาษณ์เกี่ยวกับประวัติส่วนตัวของผู้บอกภาษา และความสามารถในการใช้ภาษาของผู้บอกภาษา โดยใช้แบบสัมภาษณ์ตอนที่ ๑ เริ่มจากซักถามข้อมูลส่วนตัว จำนวนภาษา และภาษาที่พูดได้ และความสามารถในการใช้ภาษาถิ่นของผู้บอกภาษา ว่าสามารถใช้ภาษาถิ่นของตนเองได้อยู่ในระดับใด

6.2.1.2 สัมภาษณ์เกี่ยวกับการใช้ภาษาของผู้บอกภาษา โดยผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ ๒ เริ่มจากซักถามการใช้ภาษาของผู้บอกภาษาพูดกับครอบครัว การใช้ภาษาพูดกับเพื่อน การใช้ภาษาพูดกับญาติ การใช้ภาษาพูดในโบสถ์ การใช้ภาษาพูดในโรงเรียน การใช้ภาษาพูด

ในร้านค้า การใช้ภาษาพูดในที่ทำงาน การใช้ภาษาพูดในหมู่บ้าน การใช้ภาษาพูดนอกหมู่บ้าน การใช้ภาษาพูดในสถานที่ราชการ และการใช้ภาษาพูดกับคนแปลกหน้า

6.2.1.3 สัมภาษณ์เกี่ยวกับทัศนคติต่อภาษา โดยผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 3 เริ่มจากซักถามประโยชน์ของภาษาปกาเกอะญอ ความสามารถในการใช้ภาษาปกาเกอะญอ คุณค่าของภาษาปกาเกอะญอ และการทำนุบำรุงรักษาภาษาปกาเกอะญอเพื่อใช้ในการทดสอบทัศนคติต่อภาษาของผู้บอกภาษาในกลุ่มชาติพันธุ์ โดยผู้วิจัยใช้ผู้ช่วยวิจัย 1 คน คือ นายยุทธ ปุดสวย เป็นผู้ช่วยวิจัยเกี่ยวกับการสอบถามทัศนคติต่อภาษา ตามปกติผู้วิจัยมีความสามารถในการใช้ภาษาทั้ง 3 ภาษา ได้แก่ ภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาคำเมืองและภาษาปกาเกอะญอ แต่ที่ต้องใช้ผู้ช่วยวิจัยเพราะเป็นบุคคลในท้องถิ่นที่มีความสนิทสนมคุ้นเคยกับผู้บอกภาษา และสามารถใช้ภาษาได้มากกว่าผู้วิจัย จึงน่าจะได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริงมากกว่า ส่วนผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ สังเกตและจดบันทึกร่วมกับผู้ช่วยวิจัย

6.2.2 ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูล 2 ช่วง คือ

ช่วงที่ 1 ตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2562 – ธันวาคม พ.ศ. 2562 เป็นการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน จำนวนประชากรและคัดเลือกประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ช่วงที่ 2 ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 – มีนาคม พ.ศ. 2563 เป็นการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้บอกภาษาที่ได้คัดเลือกไว้แล้วในขั้นต้น เกี่ยวกับความสามารถในการใช้ภาษา การเลือกใช้ภาษา และทัศนคติต่อภาษาของผู้พูดโดยอาศัยผู้ช่วยร่วมด้วย เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป

6.2.3 การจัดระเบียบข้อมูล

6.2.3.1 แยกกลุ่มข้อมูล โดยแยกย่อยออกตามอายุของผู้บอกภาษาออกเป็นกลุ่ม คือกลุ่มวัยรุ่นอายุ 15-25 ปี กลุ่มวัยกลางคนอายุ 35-45 ปี และกลุ่มวัยชราอายุ 55-65 ปี

6.2.3.2 จากข้อ 4.1.2 แยกกลุ่มข้อมูลย่อยตามเพศของผู้บอกภาษาออกเป็น 2 กลุ่มคือชายและหญิง

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

7.1 นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสาร จากเว็บไซต์และแหล่งข้อมูลอื่นๆ มาศึกษาอย่างละเอียดตามขอบเขตด้านเนื้อหาที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ แล้วมาตั้งคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

7.2 นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการแจกแบบสอบถาม ซึ่งเมื่อจัดระเบียบข้อมูลตามข้อ 6.2.3 แล้วจะวิเคราะห์ข้อมูลของประชากรที่ละกลุ่มโดยนำข้อมูลของทุกรายการ มานับความถี่เป็นลำดับชั้นดังนี้

7.2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผู้บอกภาษา โดยนำข้อมูลส่วนตัวของประชากรแต่ละกลุ่มมานับความถี่ของประชากร เกี่ยวกับระดับการศึกษา ภาษาแม่ ภูมิภาคเดิม ที่อยู่ ปัจจุบัน สถานภาพ และความสามารถในการใช้ภาษาถิ่น รวมไปถึงการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ภาษา และทัศนคติต่อภาษาของ ผู้บอกภาษาแล้วนำมาคำนวณ เป็น 2 ลักษณะ คือ

7.2.1.1 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีแจกแจงเป็นความถี่และ
อัตราร้อยละ จากนั้นนำเสนอข้อมูลในรูปแบบแผนภูมิภาค กราฟ และรูปตาราง

7.2.1.2 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสาร
งานวิจัย บทความ และจากการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมนำมาวิเคราะห์เนื้อหาพร้อมกับข้อมูลเชิง
ปริมาณ และนำมาวิเคราะห์นำเสนอในเชิงพรรณนา

7.3 นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการสัมภาษณ์ ซึ่งได้บันทึกไว้ในเครื่องบันทึกเสียงมา
ถอดความ ด้วยวิธีสรุปสาระสำคัญตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย รวมทั้งตรวจสอบความถูกต้องและความ
ครบถ้วนของข้อมูล โดยถ้าข้อมูลส่วนใดขาดก็จะเก็บข้อมูลเพิ่ม

7.4 นำผลการวิจัยจากการวิเคราะห์ข้อมูล มาเรียบเรียงเพื่อสร้างข้อสรุปและตอบประเด็น
ปัญหาการวิจัย โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีในบทที่สองมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ตามหมวดหมู่เนื้อเรื่องที่
จัดแบ่งไว้ โดยนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์และเรียบเรียงนำเสนอในเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

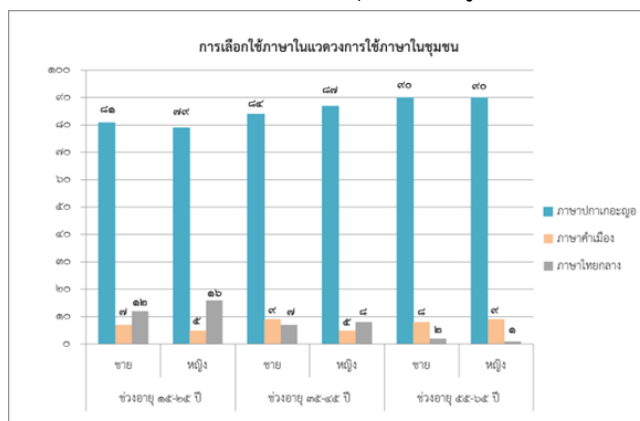
1. การใช้ภาษาของผู้พูดภาษาปกากะญอในชุมชนบ้านกลาง

ผู้วิจัยได้พิจารณาแวดงการใช้ของผู้บอกภาษาในชุมชนบ้านกลางโดยดูจากสถานที่ ได้แก่ แวด
งการใช้ภาษาในหมู่บ้านและแวดงการใช้ภาษานอกหมู่บ้าน แวดงการใช้ภาษาในชุมชนบ้านกลาง
ตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมะ จังหวัดลำปางสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 แวดงใหญ่ๆ ได้แก่ แวดงการใช้
ภาษาในชุมชน และ แวดงการใช้ภาษานอกชุมชน ผลการวิจัยมีดังนี้

1.1 การใช้ภาษาแวดงการใช้ภาษาในชุมชน

แวดงการใช้ภาษาในชุมชน หมายถึง แวดงการใช้ภาษาของผู้พูดภาษา ปกากะญอภายใน
ชุมชนบ้านกลางตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมะ จังหวัดลำปาง ประกอบด้วย แวดงการใช้ภาษาที่บ้าน ได้แก่
การเลือกใช้ภาษากับสมาชิกในครอบครัว การเลือกใช้ภาษากับญาติ และแวดงการใช้ภาษาในหมู่บ้าน
ได้แก่การเลือกใช้ภาษากับเพื่อน การเลือกใช้ภาษากับผู้รับใช้ การเลือกใช้ภาษากับคนในโรงเรียน การ
เลือกใช้ภาษากับคนในโบสถ์ การเลือกใช้ภาษากับคนในที่ทำงานและการเลือกใช้ภาษากับคนขายของใน
ร้านค้า ผู้วิจัยจึงได้ตั้งคำถามเพื่อใช้ทดสอบการเลือกใช้ภาษาของผู้บอกภาษาปกากะญอในแวดงการใช้
ภาษาในชุมชน ผลการวิจัยมีดังนี้

แผนภูมิที่ 1 การเลือกใช้ภาษาในแวดวงการใช้ภาษาในชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถาม

ที่มา : นัฐกานต์ ปุตุสว (2563 : 33)

ผลการวิเคราะห์การเลือกใช้ภาษาในชุมชนบ้านกลางตามตัวแปร 2 ประการ ได้แก่ เพศและอายุ สามารถสรุปได้ดังนี้

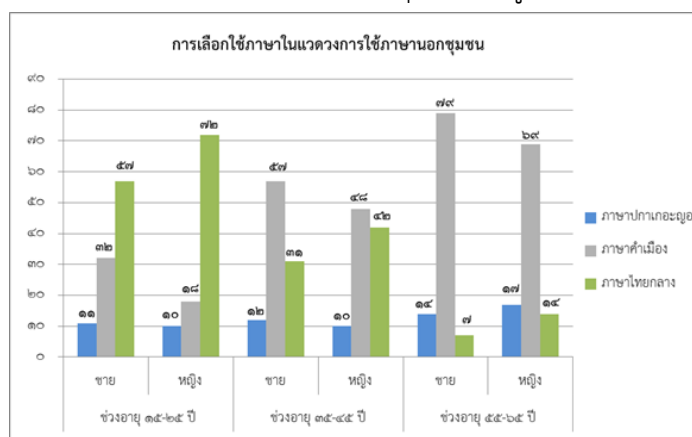
การเลือกใช้ภาษาตามเพศ พบว่าประชากรทั้งเพศชายและเพศหญิงจะเลือกใช้ภาษาปากาเกอะญอมากที่สุดเช่นเดียวกันทุกแวดวงภาษา ยกเว้นการใช้ภาษากับคู่สนทนาที่ใช้ภาษาแม่คนละภาษา ได้แก่ ในการใช้ภาษากับเพื่อนที่ใช้ภาษาแม่คนละภาษาเมื่ออยู่ในชุมชนและการใช้ภาษาเมื่ออยู่ในโรงเรียน เพศหญิงส่วนใหญ่จะเลือกใช้ภาษาคำเมืองมากที่สุดเช่นเดียวกับประชากรเพศชายที่เลือกใช้ภาษาคำเมืองมากที่สุดเช่นกัน แวดวงภาษาที่ประชากรทั้งเพศชายและเพศหญิงเลือกใช้ภาษาครบทั้ง 3 ภาษา เช่นเดียวกัน ได้แก่ การใช้ภาษาในที่ทำงาน

การเลือกใช้ภาษาตามอายุ พบว่าประชากรกลุ่มวัยต่างๆ ยังคงเลือกใช้ภาษาปากาเกอะญอของตนเองในแวดวงการใช้ภาษาในชุมชน แต่พบว่าภาษาไทยกลางและภาษาคำเมืองเริ่มเข้ามามีบทบาทอยู่บ้างแต่ไม่มากนัก เพราะพบว่ามีการใช้ภาษาของคนเท่านั้นที่เลือกใช้ภาษาไทยกลางและภาษาคำเมือง โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น ตามด้วยกลุ่มวัยกลางคนและวัยชรา ประชากรทุกช่วงอายุจะเลือกใช้ภาษาแรกของตนเองเมื่อสนทนาในแวดวงการใช้ภาษาในชุมชนบ้านกลางเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะกลุ่มช่วง 55-65 ปี กลุ่มช่วง 35-45 ปี จะมีความสามารถในการเลือกใช้ภาษาได้หลากหลายมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มช่วง 35-45 ปี จะต้องติดต่อสื่อสารกับประชากรระหว่างกลุ่มช่วง 15-25 ปีและกลุ่มช่วง 55-65 ปีมากที่สุด

1.2 การใช้ภาษาแวดวงการใช้ภาษานอกชุมชน

แวดวงการใช้ภาษานอกชุมชน หมายถึง แวดวงการใช้ภาษาภายนอกชุมชนบ้านกลางส่วนใหญ่ มี 6 แวดวงภาษา ได้แก่ แวดวงการใช้ภาษากับนักบวชนอกศาสนา แวดวงการใช้ภาษากับเพื่อน แวดวงการใช้ภาษากับคนแปลกหน้า แวดวงการใช้ภาษาในสถานที่ราชการ แวดวงการใช้ภาษาในโรงพยาบาลและ แวดวงการใช้ภาษากับคนขายของในร้านค้า ผู้วิจัยจึงได้ตั้งคำถามเพื่อใช้ทดสอบการเลือกใช้ภาษาของผู้บอกภาษา ปากาเกอะญอในแวดวงการใช้ภาษานอกชุมชน ผลวิจัยมีดังนี้

แผนภูมิที่ 2 การเลือกใช้ภาษาในแวดวงการใช้ภาษานอกชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถาม

ที่มา : นัฐกานต์ ปุตุสว (2563 : 41)

ผลการวิเคราะห์การเลือกใช้ภาษาในชุมชนบ้านกลางตามตัวแปร 2 ประการ ได้แก่ เพศและอายุ สามารถสรุปได้ดังนี้

การเลือกใช้ภาษาตามเพศ พบว่า แวดวงการใช้ภาษานอกชุมชนกรณีที่ใช้ภาษากับบุคคลที่ใช้ภาษาแม่เดียวกัน ประชากรส่วนใหญ่ทั้งเพศชายและเพศหญิงจะเลือกใช้ภาษาแม่ของตนเอง คือ ภาษาปกาเกอญอมากที่สุด เมื่ออยู่ในแวดวงการใช้ภาษากับบุคคลที่ใช้ภาษาแม่คนละภาษา ประชากรส่วนใหญ่จะเลือกใช้ภาษาคำเมืองมากที่สุด แวดวงอื่นๆ ประชากรทั้งเพศชายและเพศหญิงจะเลือกใช้ 2 ภาษา คือ ภาษาคำเมืองและภาษาไทยกลาง โดยจะเลือกใช้ภาษาคำเมืองมากกว่า ยกเว้นประชากรทั้งเพศชายและเพศหญิงในช่วงอายุ 15-25 ปี จะเลือกใช้ภาษาไทยกลางมากกว่าภาษาคำเมือง ทั้งยังพบอีกว่ากลุ่มประชากรเพศชายจะเลือกใช้ภาษาคำเมืองมากกว่าเพศหญิงและมากกว่าภาษาไทยกลาง

การเลือกใช้ภาษาตามอายุ พบว่าประชากรกลุ่มช่วง 15-25 ปี จะเลือกใช้ภาษาไทยกลางมากที่สุด เพื่อสื่อสารนอกชุมชน ส่วนประชากรกลุ่มช่วง 35-45 ปี และกลุ่มช่วง 55-65 ปี จะเลือกใช้ภาษาไทยคำเมือง เพื่อสื่อสารนอกชุมชน แต่ก็พบว่าประชากรทั้ง 3 ช่วงอายุจะเลือกใช้ภาษาปกาเกอญอมากที่สุดกับคู่สนทนาที่ใช้ภาษาแม่เดียวกัน เพื่อสื่อสารนอกชุมชน เนื่องจากพบว่ามีการพบว่ามีประชากรบางคนเท่านั้นที่เลือกใช้ภาษาไทยกลางและภาษาคำเมือง โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น

2. การดำรงอยู่ของภาษาปกาเกอญอที่ปรากฏในชุมชนบ้านกลาง

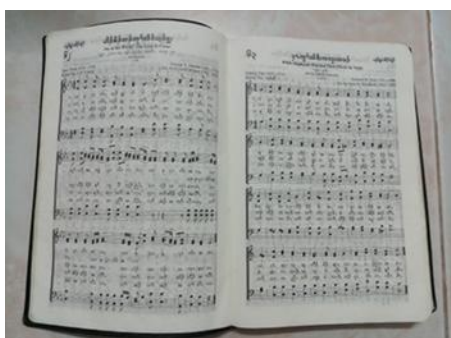
การศึกษาการดำรงอยู่ของภาษาปกาเกอญอที่ปรากฏในชุมชนบ้านกลาง ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การเข้าร่วมกิจกรรมและการสังเกตการณ์การใช้ภาษาในสถานการณ์จริงที่ปรากฏในชีวิตประจำวันของชาวปกาเกอญอ จากการศึกษาพบว่า การดำรงอยู่ของภาษาปกาเกอญอที่ปรากฏในชุมชนบ้านกลางมีทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่

2.1 บทเพลง

ชุมชนบ้านกลางมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นในด้านบทเพลง ซึ่งมีการเรียนรู้ผ่านทางผู้อาวุโสในชุมชน ถ่ายทอดและสืบต่อจากรุ่นสู่รุ่นมาช้านาน บทเพลงที่ปรากฏในชุมชนบ้านกลางมี 3 ลักษณะ คือ บทเพลงในหนังสือเพลงภาษาปกาเกอะญอ บทเพลงวันคริสต์มาส และบทเพลงที่แต่งขึ้นเอง

ลักษณะที่ 1 บทเพลงในหนังสือเพลงภาษาปกาเกอะญอ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “เพลงไทยนมัสการ” เป็นหนังสือเพลงที่ใช้โน้ต เมื่อมีพิธีกรรมทางศาสนา การถวายเสียงเพลง และงานเฉลิมฉลอง หนังสือเพลงภาษาปกาเกอะญอ มีต้นฉบับมาจากเพลงไทยนมัสการที่เขียนเป็นภาษาอังกฤษ โดยเริ่มแรกนั้นเข้ามาพร้อมกับการเผยแผ่ศาสนาคริสต์โดยมิชชันนารีชาวอังกฤษ บทเพลงในหนังสือเพลงภาษา ปกาเกอะญอที่ปรากฏในชุมชนบ้านกลางพบทั้งสิ้นจำนวน 542 บทเพลง ประกอบด้วย

หมวดที่ 1 เทิดพระเกียรติ	จำนวน 10 บทเพลง
หมวดที่ 2 เวลานั้นนมัสการ	จำนวน 43 บทเพลง
หมวดที่ 3 ตริเอกานุภาพ	จำนวน 57 บทเพลง
หมวดที่ 4 พระบิดาเจ้า	จำนวน 29 บทเพลง
หมวดที่ 5 พระเยซูคริสต์เจ้า	จำนวน 95 บทเพลง
หมวดที่ 6 พระวิญญาณบริสุทธิ์	จำนวน 16 บทเพลง
หมวดที่ 7 พระคริสต์ธรรมคัมภีร์	จำนวน 19 บทเพลง
หมวดที่ 8 ชีวิตในพระเยซูคริสต์	จำนวน 85 บทเพลง
หมวดที่ 9 คริสตจักรและพิธี	จำนวน 27 บทเพลง
หมวดที่ 10 แผ่นดินของพระเจ้า	จำนวน 70 บทเพลง
หมวดที่ 11 ชีวิตนิรันดร์	จำนวน 20 บทเพลง
หมวดที่ 12 เทศกาลและพิธีต่างๆ	จำนวน 23 บทเพลง
หมวดที่ 13 เพลงสำหรับเด็ก	จำนวน 5 บทเพลง
หมวดที่ 14 สตรีนมัสการ	จำนวน 11 บทเพลง
หมวดที่ 15 บทเพลงของคณะบุรุษ	จำนวน 8 บทเพลง
หมวดที่ 16 เพลงกองประกาศ	จำนวน 5 บทเพลง
หมวดที่ 17 ตอบสนอง	จำนวน 12 บทเพลง
หมวดที่ 18 สรรเสริญพระบารมี	จำนวน 5 บทเพลง

ภาพที่ 1 หนังสือเพลงภาษากะเหรี่ยง(2014)

ที่มา : นัฐกานต์ ปุดสวย (2563 : 69)

ลักษณะที่ 2 บทเพลงวันคริสต์มาส เป็นเพลงที่ใช้สำหรับในเทศกาลวันคริสต์มาส ซึ่งถือเป็นสำคัญมากที่สุดของชาวคริสเตียน บทเพลงคริสต์มาสที่ปรากฏในชุมชนบ้านกลาง มีทั้งจากการนำเนื้อเพลงในฉบับภาษาไทยมาแปล และบทเพลงที่เขียนและแต่งขึ้นเองโดยผู้นำทางศาสนาในชุมชน และจากการร่วมมือของคนในชุมชนช่วยกันแต่งขึ้น ใส่ท่วงทำนองและใส่ความหมายให้กับเพลง พบทั้งสิ้นจำนวน 13 บทเพลง ประกอบด้วย

เพลงที่ 1 มู โข่ เก่อ หลุ อ่า ต่า สะ หวี

เพลงที่ 2 เป่อ เตร่อ เก่ ปัว เซอะ กา เต่อ กา คอ

เพลงที่ 3 ตู โหล่ เก่อ ส่า ขริ

เพลงที่ 4 แพ ณะ พอ หมื่อ ทา หมื่อ เก่อ เต่อ

เพลงที่ 5 ขริ โอ้ แผล่ เลอ เปอ หงอ

เพลงที่ 6 เย ชู โอ้ แผล่ เลอ เต กู

เพลงที่ 7 เย ชู โอ้ แผล่ อ่า หนี อี

เพลงที่ 8 เย ชู โอ้ แผล่ เลอ แต กู ปู

เพลงที่ 9 เปื่อ กัว โซ เตาะ เก่อ หลุ เตอ ผ่า

เพลงที่ 10 เย ชู โอ้ แผล่ เลอ เปอ หงอ

เพลงที่ 11 ขริ โอ้ แผล่ อ่า หนา

เพลงที่ 12 ฮ่อ โข่ บ่า ตู โหละ เย ชู

เพลงที่ 13 หน่อ มา ริ

ลักษณะที่ 3 บทเพลงที่แต่งขึ้นเอง เป็นบทเพลงที่แต่งขึ้นและเขียนโดยผู้มีความรู้ความสามารถ และชื่นชอบศิลปะการดนตรี อีกทั้งยังมีความชำนาญในการใช้ภาษาปกากะญอมานาน มีความผูกพันและมีความคุ้นชินกับภาษาปกากะญอเป็นอย่างดี บทเพลงที่แต่งขึ้นเองเกิดจากองค์ความรู้

ของคนในชุมชน มีทั้งบทเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวปกาเกอะญอ บทเพลงในวันคริสต์มาส เป็นต้น ซึ่งการที่จะแต่งเพลงขึ้นมาได้นั้น ผู้ที่จะแต่งเพลงได้ต้องอาศัยการเรียนรู้ ประสบการณ์ และการถ่ายทอดต่อมาจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งในบางบทเพลงที่พบก็เกิดจากการร่วมกันแต่งขึ้น เพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น การใช้บทเพลงในการอนุรักษ์การร้องเพลงประสานเสียง

2.2 ศาสนา

ศาสนา ถือเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในกลุ่มชนบ้านกลาง ศาสนาไม่เพียงแต่ที่พึ่งทางจิตใจของคนในชุมชนบ้านกลาง แต่ยังเป็นศูนย์รวมในการสร้างความรัก ความสามัคคี และความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนในชุมชน หรืออาจกล่าวได้ว่าไม่เพียงแต่สร้างความสัมพันธ์อันดีกับในชุมชนเท่านั้น ยังสร้างความสัมพันธ์อันดีกับคนนอกชุมชนด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะกับคนนอกชุมชนที่เป็นชาวปกาเกอะญอและเป็นคริสเตียนเช่นเดียวกัน การปรากฏอยู่ของภาษาปกาเกอะญอในด้านของศาสนา ได้แก่ การนมัสการพระเจ้าในทุกวันอาทิตย์ ในระหว่างการนมัสการพระเจ้าตั้งแต่เริ่มต้นจนจบการนมัสการมีการใช้ภาษาปกาเกอะญอ ทั้งหมด ทั้งในการอธิษฐาน การอ่านพระคัมภีร์ การเทศนา การถวายเสียงเพลง และการประชาสัมพันธ์ข่าวสารในคริสตจักร การปรากฏอยู่ของภาษาปกาเกอะญอในการนมัสการที่เป็นลายลักษณ์อักษรคือการใช้หนังสือพระคัมภีร์ในการอ่านพระคัมภีร์ ซึ่งหนังสือพระคัมภีร์จะมีทั้งภาษาไทยและภาษาปกาเกอะญอ

ภาพที่ 2 โบสถ์คริสตจักรมากมาย ต.บ้านดง อ.แม่เมะ จ.ลำปาง.

ที่มา : นัฐกานต์ ปุตุสว (2563 : 72)

2.3 การศึกษา

โรงเรียน เป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดวิชาความรู้และสอนให้รู้จักระเบียบทางสังคมต่อจากสถาบันครอบครัว ในชุมชนบ้านกลางได้มีการเรียนการสอนภาษาปกาเกอะญอในโรงเรียนบ้านกลาง โดยนายคำแสน มะโม ซึ่งเป็นผู้นำทั้งในชุมชนและในคริสตจักร อีกหนึ่งบทบาทหน้าที่สำคัญคือการสอนภาษาปกาเกอะญอในแก่เด็กๆในชุมชน โดยเด็กๆจะได้เรียนภาษาปกาเกอะญอทุกวันพฤหัสบดีและศุกร์ ซึ่งจะสอนเรื่องของการอ่านและการเขียน โดยจะเริ่มตั้งแต่พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ คำควบกล้ำ ไปจนถึงกระประสมคำเป็นประโยค การสอนภาษาในโรงเรียนบ้านกลางจะสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การสอนภาษาปกาเกอญอในโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ภาษาปกาเกอญอในชุมชนยังดำรงอยู่และมีการใช้ทุกวัน

2.4 วัฒนธรรมพื้นบ้าน

ภาษาปกาเกอญอมีปรากฏในวัฒนธรรมพื้นบ้าน ได้แก่ การละเล่นพื้นบ้าน พบทั้งสิ้น 3 การละเล่น ได้แก่ รำกระทบไม้ รำกระดิ่ง และรำเชือก การละเล่นพื้นบ้านทุกชนิดมีที่มาและความหมายอันเป็นการละเล่นที่แสดงถึงภูมิปัญญา วิถีชีวิตของชาวปกาเกอญอ เช่นการปลูกข้าว การทำไร่ทำนา และความเชื่อของชาวปกาเกอญอ ซึ่งการละเล่นพื้นบ้านแต่ละชนิดนั้น จะต้องมียोगค์ประกอบของการแสดงที่ประกอบสร้างขึ้นเป็นเรื่องราวต่างๆ ซึ่งประกอบไปด้วยกระบวนการทำรำ อุปกรณ์ที่ใช้ในการรำ นักแสดงหรือผู้รำ บทเพลงที่ใช้ประกอบในการรำและผู้ขับร้องบทเพลงในอดีตจะมีผู้ขับร้องบทเพลง โดยได้จากการถ่ายทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น แต่ในปัจจุบันแม้ผู้ขับร้องบทเพลงในปัจจุบันจะไม่มีถ่ายทอดแล้ว แต่บทเพลงที่ใช้ประกอบในการรำมีการเขียนเนื้อเพลงไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งเป็นการจัดทำขึ้นเป็นข้อมูลทางวัฒนธรรมของชุมชน จึงอาจกล่าวได้ว่าบทเพลงที่ใช้ประกอบในการรำ ทั้งเสียงเพลงที่ขับร้องออกมาและเนื้อเพลงที่เขียนเป็นลายลักษณ์อักษร ล้วนชี้ให้เห็นถึงการดำรงอยู่ของภาษาปกาเกอญอในชุมชนบ้านกลางผ่านทางวัฒนธรรมพื้นบ้านที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์และวิถีชีวิตของชาวปกาเกอญอได้เป็นอย่างดี

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาหลังชีวิตของภาษาปกาเกอญอในชุมชนบ้านกลาง ทำให้เห็นถึงความเป็นชุมชนปกาเกอญอที่มีความเข้มแข็งในการอนุรักษ์ภาษาแม่ของตนเอง ผู้บอกภาษาในทุกช่วงอายุยังคงใช้ภาษาปกาเกอญอในชีวิตประจำวันมากที่สุด และเลือกใช้ปกาเกอญอในบทบาททั้งแวดวงการใช้ภาษาในชุมชนและแวดวงการใช้ภาษานอกชุมชน มีการใช้ภาษาปกาเกอญอในการสนทนาภายในกลุ่ม เหตุผลที่ใช้ภาษาของตนเองเพราะเป็นการแสดงออกถึงเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ และใช้ภาษาไทยมาตรฐานหรือภาษาไทยถิ่นเหนือเมื่อต้องสนทนาภายนอกกลุ่มกับผู้ที่ไม่ได้ใช้ภาษาแม่เดียวกันและเพื่อวัตถุประสงค์ในด้านอาชีพและการติดต่อสื่อสารทางราชการ นอกจากนี้ยังพบอีกว่าการใช้ภาษาสัมพันธ์กับอายุของผู้บอกภาษา แต่ไม่พบความแตกต่างเรื่องเพศ ซึ่งสอดคล้องกับ สุทธิณี พรหมกันตร³ (2560) ศึกษาเรื่อง การใช้ภาษาและพลังชีวิตภาษาที่มีการพลัดถิ่นในประเทศไทย : กรณีศึกษาภาษาอีสาน ในจังหวัดพะเยา มีผู้บอกภาษาในทุกช่วงอายุยังคงใช้ภาษาอีสานในชีวิตประจำวันมากที่สุด มีการใช้ภาษาอีสานในการสนทนาภายในกลุ่ม และใช้ภาษาไทยถิ่นเหนือเพื่อวัตถุประสงค์ของงานชุมชน นอกจากนี้ยังพบอีกว่าการใช้ภาษาสัมพันธ์กับอายุของผู้บอกภาษา แต่ไม่พบความแตกต่างเรื่องเพศเช่นเดียวกัน

³ สุทธิณี พรหมกันตร (2560). การใช้ภาษาและพลังชีวิตภาษาที่มีการพลัดถิ่นในประเทศไทย : กรณีศึกษาภาษาอีสาน ในจังหวัดพะเยา. วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 34(2), 86-116.

การดำรงอยู่ของภาษาปกาเกอญอในชุมชนบ้านกลางที่ปรากฏใน 4 ด้าน คือ บทเพลง ศาสนา การศึกษา และวัฒนธรรมพื้นบ้าน เป็นการดำรงอยู่ของภาษาที่ปรากฏมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับความเชื่อ วิถีชีวิต และการใช้ชีวิตประจำวันของคนในชุมชน โดยมีภาษาเป็นตัวเชื่อมค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณี และเชื่อมความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ชาวปกาเกอญอในชุมชนบ้านกลางจึงมีความผูกพัน ภูมิใจและหวงแหนภาษาของตนเอง และยังคงอนุรักษ์ภาษาถิ่นของตนให้ดำรงอยู่ในสังคมต่อไป ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเกิดจากการมีผู้นำที่เข้มแข็งที่ปลูกฝังและสั่งสอนให้คนในชุมชนตระหนักถึงการรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม รักษาอัตลักษณ์ความเป็นปกาเกอญอของชุมชนไว้ให้คงอยู่ต่อไป ตั้งแต่ได้กรุณเล็ก ๆ ไปจนถึงผู้ใหญ่ ทำให้คนในชุมชนเกิดความรัก ความสามัคคี และรักษาอัตลักษณ์ของชุมชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับ นฤมล ลกะวงศ์ และอนุรักษ ปัญญาวัฒน์⁴ (2557) ศึกษาในเรื่อง กระบวนการจัดการเพื่อรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอบ้านหนองมนทา ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ ที่นำเสนอว่า กลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอบ้านหนองมนทาภายในชุมชนมีระบบการปกครอง และโครงการสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ที่เหนียวแน่น จึงทำให้คนในชุมชนเกิดความตระหนัก รักในความเป็นชาติพันธุ์ของตนเองเกิดความต้องการและพยายามที่จะรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอเอาไว้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบัน โดยใช้โรงเรียนบ้านมอวาตีเป็นกลไกในการถ่ายทอด วิถีชีวิตแบบปกาเกอญอรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม มีผู้รู้ ผู้อาวุโสในชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอดให้แก่เด็ก นักเรียน เช่น ภาษา การแต่งกาย นิทาน บทบาท การสืบทอดในเรื่องการทอผ้า การทำนา การทำไร่หมุนเวียน ฯลฯ

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของการใช้ภาษาในชุมชนบ้านกลางจึงถูกจัดไว้ในกลุ่ม ๖a (มีพลัง) ในมาตร EGIDS โดยมีข้อเสนอแนะว่า ชาวบ้านควรจะรักษาภาษาปกาเกอญอให้คงอยู่เช่นนี้ต่อไป อนุรักษ ส่งเสริม และพัฒนาเผยแผ่ภาษาให้ขยายกว้างขึ้น เพื่อให้ภาษาปกาเกอญอเลื่อนขึ้นไปอยู่ในกลุ่ม 5 (ภาษาเขียน) เพื่อให้มีการใช้ภาษาพูดและภาษาเขียนอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

ในการทำวิจัยครั้งต่อไป เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารด้วยภาษาถิ่นในแง่มุมอื่นๆ เพิ่มขึ้น และเพื่อเป็นการเพิ่มเติมจากความรู้เดิมที่มีอยู่ให้เกิดการพัฒนาต่อยอดและเห็นคุณค่าของการใช้ภาษาในการสื่อสาร การถ่ายทอดวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยมและความเชื่อด้วยภาษาถิ่นที่ควรอนุรักษ์

⁴ นฤมล ลกะวงศ์ และอนุรักษ ปัญญาวัฒน์ (2557). กระบวนการจัดการเพื่อรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ บ้านหนองมนทา ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่. วารสารวิชาการท่องเที่ยวไทย นานาชาติ, 10(2), 44-55.

สามารถนำภาษาไปใช้สื่อสารผ่านทางช่องทางอื่น เช่น ผ่านงานสื่อสารมวลชน งานวรรณกรรมต่างๆให้เป็น ที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ดังนี้

1.1. ควรมีการส่งเสริมให้มีการใช้ภาษาถิ่นอย่างแพร่หลาย เพื่อสืบสานเอกลักษณ์ ด้านภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ไว้ให้คงอยู่สืบไป

1.2. ควรส่งเสริมให้มีการนำภาษาไปเผยแพร่ในช่องทางด้านวรรณกรรมและ สื่อสารมวลชน เช่น ส่งเสริมให้มีการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงที่ใช้ภาษาถิ่นให้กว้างขวางมากขึ้น และ ส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มเขียนงานวรรณกรรม เช่น สารคดี เรื่องสั้น หรือหนังสือด้วยภาษาถิ่น

เอกสารอ้างอิง

คำแสน มะโน. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านบ้านกลาง. สัมภาษณ์, 25 สิงหาคม 2562.

คำแสน มะโน. บทเพลงในหนังสือเพลงภาษาปกาเกอะญอ. สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2563

ทวีวัฒน์ ชมพูทอง. บทเพลงวันคริสต์มาส. สัมภาษณ์, 19 กุมภาพันธ์ 2563

นฤมล ละครวงศ์ และอนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์ (2557). กระบวนการจัดการเพื่อรักษาอัตลักษณ์ทาง วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอะญอ บ้านหนองมณฑา ตำบลแม่วิน อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่.

วารสารวิชาการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ ,10(2), 44-55. สืบค้นจาก <https://www.tci-thaijo.org>.

สุทธิณี พรหมกันตร (2560). การใช้ภาษาและพลังชีวิตภาษาที่มีการพลัดถิ่นในประเทศไทย : กรณีศึกษา ภาษาอีสาน ในจังหวัดพะเยา. วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น , 34(2), 86-116. สืบค้นจาก <https://www.tci-thaijo.org>.

สมคิด ปินตา. บทเพลงในหนังสือเพลงภาษาปกาเกอะญอ. สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2563.

ศิวินันท์ มะโน. วัฒนธรรมพื้นบ้านปกาเกอะญอ. สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2563.

ศรีจันทร์ มะโน. บทเพลงในหนังสือเพลงภาษาปกาเกอะญอ. สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2563.